

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 22.

Adóreform.

Wekerle törvényjavaslatai.

Korszakalkotó és szociális szempontból mélyreható reform alapköveit rakta le ma a képviselőházban **Wekerle Sándor** miniszterelnök, mint pénzügyminiszter, az egyenes adók reformjáról, a földadó kataszter kiigazításáról és a földadó százalékanak megállapításáról szóló törvényjavaslati betérjesztésével.

Az egyenes adók reformjáról szóló javaslat állami életünkben az első olyan javaslat, mely adófelelőtlenséget semmiféle burkolt alakban sem rejt magában s melynek az a legfőbb célja, hogy az adóztatás terén mellőztessenek egyrészt a megokolatlan előnyök, másrészt pedig tulterheltségek és ez által adórendszerünk igazságosabb, egészségesebb alapokra fektetessék.

Az 1848-iki törvények értelmében azon főelv jellemzi a javaslatot, hogy ezzel az arányos adóztatás megvalósíttassék. Oly módon, törekszik erre a javaslat, hogy az egyenes adók mai bevételi összége, a maga lehető változatlanágában az adózók között igazságosabban és arányosabban osztassék szét, hogy levéttessék a teher azok válláról, akiknek ma

az aránytalanul súlyos s akikre az ma igazságtalanul nehezedik és átvitessék oda, ahova azt nemcsak az igazság követelményeként átvinni kell, hanem ahol azt az illető nagyobb teherviselő képességénél fogva, könnyebben el is bírja. Ebből önként következik a törvényjavaslat egyik főirányelve, hogy a legszegényebb néposztályok, amelyek legnehezebben viselik az adót, ez alól lehetőleg mentesíttessenek.

E végből első sorban az I és a II. oszt. kereseti adót valamint a kereseti adók minden osztályánál a családtagok külön adóját teljesen megszünteti, másodsorban leszállítja az eddigi magas adókulcsokat, hogy az adóalapok kinyomásánál és felsorolásánál a valóságon messze alul maradó nagyobb jövedelem is megfelelőbb mértékben kerüljön adó alá. Harmadsorban pedig az általános jövedelmi pótdó helyébe fokozatos jövedelem adót létesít, hogy így a tárgyi adózás nyugvó eddigi adórendszerünk a személyes adózás modern rendszerévé egészíttessék ki.

Ebhez képest egyenes adóinkkal első sorban tárgyi alapon érinteni kívánja azt a jövedelmet, melyet az egyes adóforrások közvetlenül nyújtanak. Másodsorban pedig adó alá veszi az egy-egy személyt, bármely forrásból megillető jövedelmek összességét, hogy így módon a nem fundált jövedelemmel szemben a fundált jövedelem erősebb megadóztatása is érvényesüljön.

A megadóztatásnak ezt a módját kellett javaslatba hozni először pénzügyi okból, mert

jelentékenyebb bevételekre csak ily adózási mód alkalmazásával számíthatunk, másodsorban adópolitikai okokból is, mert az egy-egy adózó személye köré csoportosított jövedelmek összegének ugyanazon egy jövedelmi adóval való érintése lehetetlenné tenné a teherviselési képességnek valódi méltatását, amennyiben tisztán az illető egyén jövedelmének nagyságára fektetnők a teherviselési képességet s nem vennők figyelembe a teherviselési képességnek azt a másik, kivált viszonyaink között talán fontosabb oldalát, mely a jövedelmek állandóságában és biztonságában rejlik.

Miután egy modern adóreform keresztülvitele — legalább átmenetileg — kétségtelenül az egyes adókból eredő állami bevételek csökkenésével járand, bármennyire kívánna is a javaslat bizonyos bevételi forrásokat a helyhatósági szükségleteinek fedezésére átengedni, mégis jelenleg s talán hosszuidőre kénytelenek leszünk az egyenes adók által érinthető jövedelmi forrásokat az állami bevételek részére fenntartani. A különböző jövedelmi források egymás közötti megterhelésének arányosabb kiegyenlítése tekintetében sem tehet a javaslatnál jelentékenyebb lépést azért, mert ez által a legkiadóbb jövedelmi forrásainkat csökkentené, másfelől mert annak az adópolitikai irányának a honorálását mellőznők, hogy a bármely formában meglévő tőke aránylag súlyosabb teherrel érintessék, mint a tisztán személyes kereseti forráson alapuló jövedelem.

Egyenes adózáskunk tagozatait akként véli

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Biztosok az iskolában.

Mindig rejtély volt előttem, hogy kartársaim miért panaszkodnak a tanári pályára? En a magam részéről mindig meg voltam elégedve sorsommal s így yem gondolhatok mást, minthogy amazok igen nagy igényű emberek. Ha az ember mértékletes ételben, italban, nem dohányzik, nem játszik s esténként korán lefekszik, ahelyett, hogy drága könyveket és folyóiratokat olvasna s pocskólná a petróleumot — akkor ez az életpálya nyugodt és biztos megélhetést nyújt, amihez az is járul, hogy az előléptetési viszonyok sem oly rosszak, amint mondják!

Nekem legalább mi panaszom sem lehet e tekintetben. Alig vagyok negyvenkét éves és ime, itt állok a gimnázium elén mint helyettes igazgató s minden elsején bezsebelem a százkilencvenkét lira fizetést. Ebből csak megélhet az ember!

Azután mese az is, amit kollégáim az igazságtalanságról, a protekcióról és arról fecsegnek, hogy mennél lelkiismeretesebben teljesíti valaki kötelességét, annál kevésbé számíthat elismerésre. Lám, engem tizennégy év alatt csak nyolcszor helyeztek át s most itt élek ebben a csendes fészekben, mely semmiféle alkalmat nem nyújt a pénzpocskólásra. Igaz azonban, hogy mindezt képességeimen kívül szerencsémnek köszönhetem, mert szerencse nélkül e pályán sem lehetne boldogulni.

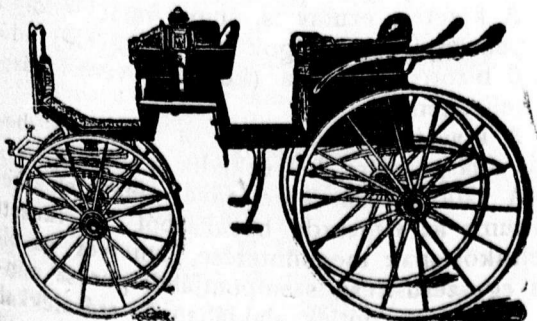
Pedig mint haragudtam, mikor megtudtam, hogy Lambesibe helyeztek át! Mi felsőolaszországi emberek mindig irtóznak Sziciliától, bármily szép, festői és költői ország az különben. Dehát én nem vagyok költő és keveset törődöm az azurkék égboltozattal, a narancsokkal, stb.-bivel! Hogy milyen egy város az? Hát tulajdonképp nem is város. Szétszórt, piszkos házak egy hegy meredek oldalán, jobbról és balról állítólagos utcák, kirakva hegyes kövekkel. Öt óra hosszat tartott, míg a postakocsi fölért a hegyre. Szobát nem lehetett kapni s

még jó, hogy igényeim e tekintetben nincsenek. Ilyképp lakást és ellátást béreltem a vendéglőben, mely a város aljában áll.

A tulajdonképpeni gimnáziumot a földrendés félig rombadöntötte s így az előadásokat fenn a hegy csucsán, az egykori zárdában kellett tartani. Mondhatom önnek, hogy nem élvezet ezt az utat napjában négyszer megtenni az éles köveken!

A gimnázium öt osztályában négy tanár tanított. Az igazgató volt az ötödik osztály főnöke, de nem sokáig, mert végre hosszas sürgetésére áthelyezték szülővárosába, de új tanárt nem küldtek helyébe. Az igazgató-helyettes most én lettem. Rögtön átvettem az ötödik osztályt s azt egyesítettem a negyedikkel, mely egyébként egyetlen diákból állott. Az egész gimnázium hallgatósága pedig tizenöt tanuló volt.

Hozzáálltam az intézet megreformálásához és rendet teremttem az eddigi elhanyagolt állapot helyett. Ekkor hire járt, hogy a miniszterium két biztost küldött ki a tan- és ügymenet megvizsgálására. Bizonyos voltam ugyan

Villanyerőre berendezett kocsigyár
Vadász és Grósz Nagyvárad,
Szilágyi Dezső-utca 6.
Helybeli és vidéki TELEFON: 445.

Ajánlják elsőrangú gyártmányu kocsijaikat, melyekből állandóan dus raktárt tartanak
190
Arjegyzők kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

beosztandónak, hogy a föld és házáddal külön adóztassuk meg az ingatlanokból eredő jövedelmet, a tőkekamat és járadékadóval az ingó vagyonból és vagyonszerzésből eredő jövedelmet, az általános kereseti adóval a haszonhajtó személyes tevékenységből eredő jövedelmet s végül a jövedelem adóval az egyes adózóknak bármely forrásból eredő együttes jövedelmét.

A földadónál lényegében fenntartani kívánja a földadónak mai rendszerét, de földadó rendszerünknek kiáltó hiányait és aránytalanságait kiküszöbölendőknek tartja. Ezen túlmenve azonban a földbirtokból merített tényleges jövedelme keresése nem lenne indokolt, általában az a szempont irányítja a javaslatot, hogy a súlypontot az adózó együttes személyes jövedelmének összességére fektessük.

A földadó kataszter revízióját két irányban tartja csak foganatosítandónak. Először, hogy a művelési ágakban beállott időközi változások a mai állapotnak megfelelőleg kiigazíttassanak, másodsor, hogy a földek osztályozásánál mutatkozó nagyobb aránytalanságok kiegyenlítettessenek. Minden adónál csak is egy-egy adótételét kívánja szedtetni, amely aztán az ország egész területére — tehát a volt határvidéki részekre is — kiterjesztetnék. A volt határvidéki részeken ugyanis a föld terhelmentesítési járulék nem fizetése következtében előállított kedvezményt most megszüntetni javasolja.

A házáddal először is azt az aránytalanságot tartja kiküszöbölendőknek, mely ma a házbéradó és másfelől a házosztályadóval megadóztatott házak terhelése között mutatkozik. E végből a városoknak azt a városiasabb jellegű belterületét, amely ma általános házbéradó alá nem tartozik, általános házbéradó alá kívánja vonni. Viszont azonban lényeges könnyítéseket engedélyez.

A házosztályadónál nem maga a házosztályadó, hanem az azzal összefüggő II. osztályú kereseti adó képezte a kisebb kereseti ágaknál a tulajdonképeni aránytalan és nehezen elviselhető terhet, miután ezt az adót megszüntetni javasolja, magának a házosztályadónak tételét leszállítandóknak nem tartja.

A házbéradónál azt az egyszerűsítést hozza javaslatba, hogy az értéktörlesztési és fenntartási költségek fejében előzetesen levonható százalék mellőzésével a házáddal százaléka egyenesen a nyers jövedelemre alkalmaztassék.

A házáddal reformjánál javasolt többi intézkedések a kötelezettségek pontosabb meghatározására és a kezelés lehető egyszerűsítésére vonatkoznak.

Ezek a szempontok uralják a javaslatot, a tőkekamat és járadékadóról szóló törvény reformjában is, melynél azt a teherkönnyítést nyújtja, hogy a tőkekamat és járadékadó kulcsát az eddigi 10 százalék helyett általában 5 százalékra mérséklje.

A kereseti adónál egyrészt kezelési könnyebbség végett, külön törvényjavaslatokba foglalta a nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat, másrészt a kereseti adók fizetésére kötelezett többi adózókat. Az eddigi bányaadót megszüntetve annak alanyait az említett két adónem között osztotta meg.

Az általános kereseti adó egységes elvek szerint veszi adó alá azokat az ipari, kereskedelmi és egyéb nem szolgálati viszonyon alapuló haszonhajtó foglalkozásokból eredő jövedelmeket, melyek eddig a kereseti adó I. és III. osztálya között oszlottak meg.

Adórendszerünk sarkpontja ezentúl tehát a jövedelem adó lenne, amely a létminimum adómentességének és a progresszív adózásnak is teret nyit.

Különösen hangsúlyozni kívánja azonban a javaslat, hogy bármennyire szükséges volna is, hogy mindenki áldozatképességéhez mérten viseljen kisebb vagy nagyobb adóterhet, mégis úgy a létminimum című kívánt adómentességet, mint a nagyobb bevételekre nagyobb adókulcs alkalmazását egész következetességgel minden egyes adónemnél keresztül vinni nem lehet.

Egészen más a helyzet a jövedelemadónál, ahol minden egyes adózónak bármely forrásból fakadó jövedelme összefoglalva, együttesen kerül adó alá s így az adótárgy helyett az adóalany lépven előtérbe, mint a létminimum adómentessége, mind a fokozatos adóztatás elve a legtisztábban érvényesülhet. Keresztül is vitte ezt a két elvet a javaslat a tervezett jövedelemadónál, melynek kivetési kulcsa progresszív: 07 százalékból kiindulva 5 százalékig halad s e mellett a természetes személyeknél 600 más létminimumot adómentesít.

A reform alá eső állami egyenes adók együttes bevételeinek kontingentálásában gondoskodik a javaslat arról, hogy az adómentes létminimum emelhető legyen az esetben, ha az

említett adóknak bevétele az államnak eddig is elért jövedelmét a 200 millió koronában kontingentált összeget — a melyre az államnak elengedhetetlenül szüksége van — meghaladja.

A jövedelemadótól eltekintve a létminimumnak alkalmazását a progresszív adóztatás megvalósítását nem tartja helyénvalónak ott, ahol forrásainál vonjuk adó alá az adózónak bevételeit, mert hisz az egyes források elkülönített adó alá vonása még nem képezheti ismervét annak, hogy az adózónak más forrásokból nincs-e létminimumot meghaladó, vagy pedig az ugyanezen forrás nagyobb tételénél már fokozottabban adó alá vont magasabb bevétele.

Alig szorul tehát bizonyításra, hogy az állandó kataszteren nyugvó földadóra, mint masszív hozadéki adóra, a személyi vonatkozások belevitele, vagyis a létminimum és a fokozatos adózás alkalmazása, kiszámíthatatlan bonyodalmakra és zavarokra vezetne: mert az adómentes létminimum megállapítása, a földadónak a kataszteren nyugvó kivetése mellett — még egy második, jövedelem adószerű kivetési eljárást is megkövetelne.

A földadó nem alkalmas arra, hogy rendszerében a létminimum adóztatásul hagyása és a progresszív adózás elve érvényesüljön.

Nem alkalmas erre másik reáladóknak, a házáddal béradóalakja sem; mert épp úgy mint a földadónál, ennél sem lehet tekintetbe venni, hogy valamely bérpalota bérjövödelme sok tulajdonos között oszlik-e meg, avagy ellenkezőleg több kisebb ház bérjövödelme egy háztulajdonosnál egyesül-e. Itt csak területek szerint alkalmazhatunk többféle béradókulcsot, hogy az adót igazságosabbá tegyék, a mint ezt javaslatba is hozza a törvényjavaslat. Ellenben a már a házosztályadónál, a hol a háztulajdonost miadig csak saját lakásának haszon értéke után adóztatjuk s így az adóalanyra is figyelemmel kell lennünk, az adóztatásban bizonyos enyhe progresszió kifejezésre juthat. Így halad a fokozatos adóztatás a nagyobb lakással együttesen, lakásrészenkénti átlagban a házosztályadó I. fokozatában 2 koronától 6 koronáig és a III. fokozatban 3 koronától 10 koronáig.

A fentebb már előadott indokoknál fogva a tőkekamat és járadékadónál az eddigi 630 koronás létminimumot, mely a jogi személyekre úgy sem vonatkozott, eltörölte. Eltörölte pedig még azért is, mert ez a létminimum a takarékbetétek megadóztatásánál, a hol az adó levonás után szedetik be, épp ez okból ma sem érvényesülhetett, tehát a létminimum csak egyenlőtlen adózást eredményezett addig is.

Az általános kereseti adónál a fokozatos adóztatás szintén azok az okok mondanak ellen, melyek a földadónál. Ezek a jövedelmek akárhányszor szintén csak egy részét alkotják az adóköteles egyéb vagyontörzásokből származó jövedelmének; ennél fogva fokozatos adózás esetén az a szegényebb iparos, aki összes vagyonát fektette iparába, súlyosabban adóznék, mint az a különben tehetősebb társa, aki kisebb üzleti tőkével dolgozik.

Helyes ez a módszer azért is, mert köz tudomásu dolog, hogy a jó közigazgatásnak egyik alapfeltétele, hogy a törvények ne csak világosak és könnyen megérthetők, de egyuttal kimerítők is legyenek.

Az egyszerűsítés szempontjából, de még azért is, mert a kivetési precesszus az egyes adónemek anyagának integrans része is általa nyer tulajdonképen életet az illető adónem: a javaslat a kivetési eljárást mindenütt egyes adónemek anyagi dispositiói közé illesztette be.

A kivetést ezután is, úgy mint eddig a kir. pénzügyigazgatóságok (adófelügyelő) adó-kivető bizottságok és a (községi) városi közegek teljesíteték.

A kivetési eljárás terén a kötelező bevallás álláspontjára helyezkedik a javaslat.

A vallomáshoz kötelezővé tételének kellariuma az elmaradt bevallásból keletkezett adóeltitkolásnak megbüntetésére, amelyet az eljárás egyszerűsítése szempontjából porosz mintára az adónak pótlék alakjában 5 százalékkal

dolgomban, de azért a hír mégis hatással volt reám. Ki tudhatta, hogy micsoda különleges óhajai, miféle bogarai voltak a miniszteri biztosoknak?

Egyszer azután megtudtam, hogy csütörtökön itt lesznek. A kormány Rubini és Guappi egyetemi tanárokat küldte ki. Hogy Rubini jó, az megörvendeztetett, mert tanárom volt az egyetemen a latin nyelvből. Vastag, aranyfoglalatú szemüveget viselt s nagyon derék ember volt. Guappival soha sem beszéltem, de ez a nagyszakállu, kicsiny gömbölyű ur cseppet sem látszott szigorubbnak Rubininnál.

Megtettem minden előkészületet s még egyszer jól kioktattam tanárait és tanulóimat. Csütörtökön percnyi pontossággal kezdődött az előadás. Mivel esett az eső, valószínű volt, hogy a posta késik s így a tanárokat fél tíz körül lehetett várni.

Öt percenként zsebórára tekintve magyaráztam. Sallustius jó hangosan, hogy a miniszteri biztosok már a folyosón tudomást vegyének buzgalmamról s gondolatban mindjárt kijelentésként: »Ez a Balbi kitűnő tanár!«

Közben féltizenegy lett, majd tizenegy, sőt dél, de a magam és a tanári kar nagy meglepetésére a biztosok csak nem mutatkoztak. Roppant izgatott voltam, míg tanártársaim nevettek. Könnyű volt nekik! A felelősség az én vállaimon feküdt.

Azzal váltunk el, hogy: »viszontlátásra két órakor!«

Az eső elállt, de az ut nyirkos és sáros volt. Majdnem úgy csuszam a vendégiőig. Izgatottan kérdeztem:

— Nem érkezett meg a posta?
— De igen tanár ur, — felelt a vendéglős — pont kilenckor.

— És nem jött velem senki?
— De igen, két ur.

— Két ur? Nem kérdeztek engem? Megmondták a nevüket? Gyorsan, mit szóltak?

— Nem mondtak semmit. Az egyik sovány ur volt és arany szemüveget viselt.

— És a másik?
— A másik kicsiny, kövér és hosszú szakállt viselt.

— Ők azok, kétségen kívül! Hol vannak? A szobájukban?

— Elmentek.
— El? Hova?

— Mit tudom én, tanár ur! Mikor megérkeztek, az egyik káromkodott, a másik nevetett. Azután kérdezték, hogy hol az iskola. Mikor megmondtam, hogy fenn van a hegyen, az egyik megint káromkodott és kijelentette, hogy oda nem megy. Azután kérdezték, mikor megy vissza a posta? Tíz órakor pedig felültek a postakocsira és visszautaztak az állomásra...

Most itt álltam és nem tudtam magam sem, hogy az iskolalátogatás megtörtént-e, vagy sem. Néhány napig még vártam, de senki sem jelentkezett.

Mikor a szünidőben Rómába utaztam, a miniszteriumban megtudtam, hogy a két biztos rendkívül elismerő jelentést tett rólam a miniszternek.

Az iskolalátogatás tehát megtörtént s én csakis ennek köszönhetem, hogy állásomban véglegesítettek.

Massimo Bentempelli.

leendő felemelésében állapítja meg a javaslat. Ettől pedig csak nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál tért el a javaslat.

Az adónemek egymás közötti arányának megállapításánál a dolog természetéből folyólag nagyobb adókulcsot kellett megállapítani a fundált jövedelmeket érintő adókra s kisebb kulcsot a nem fundált jövedelmekre vonatkozó adókra nézve. A jövedelem biztossága és állandósága főleg a reáladókra, a föld és házlandósága főleg a reáladókra, a föld és házlandósága vonatkozik, míg az ingó tőke megadóztatásánál a tentebb már részletesebben kifejtett indokokból annak versenyképességére s adótechnikai szempontokból a valódi jövedelmeknek nemcsak a tőkekamat és járadékadóra, hanem a jövedelmi adóra is kiható kipuhatólása érdekében messze mérsékeltebb kulcsot kellett alkalmazni.

Látszólag legmagasabb ugyan a földadó, ha azonban figyelembe vesszük azt, hogy az években ezt szorgosan gyűjtött adatok s különösen a földbirtok valódi jövedelmét megközelítőleg leginkább feltüntető földörleti adatok azt mutatják, hogy a bérleti összegek átlag kétszeresét teszik a kataszteri jövedelemnek, akkor arra az eredményre jutunk, hogy a földbirtok tényleges jövedelme után 10 százalékot alig meghaladó adó fizetetik.

Hangsúlyozza végül a javaslat indokolása hogy az általános kereseti adó és a jövedelemadó kontingentálásában kifejezendő az a gondoskodás, hogy az államnak ezekből az adókból származó mai bevételei — az államháztartás egyensúlyának megóvása érdekében — lehetőleg nagyon ne csökkenjen, állami életünk továbbfejlesztésének csak garanciája akar lenni; mert tekintve azokat a rendkívül nagy politikai és gazdasági érdekeket, melyek az államháztartás egyensúlyához ezernyi szállal fűződnek, a pénzügyi egyensúly fenntartását oly elsőrendű állami feladatnak kell elismernünk, melyet bármily fontos más célért feláldozni, vagy csak veszélyeztetni is — nem szabad.

A földadókataszter revíziójával sok bajon akar segíteni a mai javaslat és ez által annak elértéktelenedett részeit pótolva, a katasztert a maga egészében céljának ismét megfelelővé tenni. Az állandó természetű miveltési égváltozásoknak figyelembevételével, az osztálybasorozás és a tisztajövedelmi fokozatok aránytalanságainak kiigazítása tárgya az egyik mai javaslatnak, amelynek szükséges volta évek óta mind mélyebb gyökeret vert a közvéleményben is és került felszínre az országgyűléshez benyújtott kérvényekben és feliratokban.

Egyes külföldi államok, nevezetesen pedig Ausztria földadórevíziójában látjuk: mily nehéz határt szabni annak, hogy a revízió során tulajdonképpen egészen új kataszter ne készüljön, hogy elkerültessék az alaptörvényben szabályozott annak az eljárásnak megismétlése, mely az ország egész területén új tisztajövedelmi fokozatok felállítására és az egyes parcellák egyenkénti lebecsülésére vezet.

Nincs szükség arra, hogy a revízió során teljesen új kataszter készüljön mindenütt, mert azokat a kisebb tévedéseket, melyek ily nagy munkálatnál soha el nem kerülhetők, a jövedelemadó hivatva lesz létminimumával és fokozatos skálájával kiegyenlíteni, amelynél már nem a kataszteri, hanem a valóságnak megfelelőleg kimunkált jövedelemnek adó alá vonása a főcél.

A földbirtok terhének apadása a javaslat szerint igen nagy mérvű és első sorban a kisebb existenciákat érinti. Ez által a kisbirtokos is abba a helyzetbe jut, hogy ingatlanainak adóterhet könnyen elviselheti és orvosolva lesznek azok a bajok, melyek ma — az ingatlan végrehajtás elkerülése végett — ezeknél a kis adózóknál felszaporodott adóhátralelkoknak gyakori törlesztését s ebből kifolyólag a létminimum adózatlanul hagyását a földadónál is látszólag indokolják. Kitűnik ebből, hogy az adóreformnak az a sarkalatos irányzata, hogy első sorban a kisebb existenciák terhén kell könnyíteni, földadónál is teljes mértékben ki-
tejezésre jut.

Ezen reformnak az anyagi része háromféle irányban törekszik a kataszter megigazítására,

illetőleg ami ezzel egyet jelent: az adóalapok helyesbítésére.

A kiigazítási munkálatok második része az osztálybasorozásnál megállapított aránytalanságoknak megigazítására, harmadik része pedig ott, ahol arra az arányosság szempontjából szükség van, új tiszta jövedelmi fokozatok felállítására vonatkozik. Mind a két munkálat végeredményeit az adózók sorából külön e célra alakított bizottságok teljesen függetlenül és szabadon állapítják meg, úgy hogy — a jövedelemadó kivételének analogiájára — az önmegadóztatás rendszere a földadó alapjainak kimunkálásánál is teljes mértékben érvényesül.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, okt. 22.

Justh elnök 10 órakor megnyitja az ülést és bemutatja az előterjesztéseket és az iromnyokat.

Elnök indítványozza, hogy Podmaniczky Frigyes báró elhunytával a Ház részvétét fejezze ki a családnak. A Ház egyhangulag elfogadja. Majd Popovics Dusán levelét olvassa, melyben lemond a bizottsági tagságról.

A Ház tudomásul veszi.

Az 1908-iki költségvetés.

Wekerle Sándor miniszterelnök beterjeszti az 1908. évi költségvetést.

Az 1908. évi állami költségvetés előirányzatában minden szám emelkedett, így a rendes kiadások 1,238,289,726 koronával vannak előirányozva vagyis az 1907. évre törvényhozásilag engedélyezett 1,134,975,899 koronával szemben 103,513,827 korona emelkedést mutatnak és ezenkívül annyiban tér el az 1907. évi költségvetéstől, hogy az állami s vármegyei tisztviselőket, altiszteket és szolgákat az 1906. évi IX. t. c. alapján megillető pótlékot — a melyet az 1907. évben a pénzügyi tárca átmeneti kiadásai 4,300,000 korona általános összeg terhére számolták el.

Emelkedés mutatkozik tehát 4.160.000 K-val.

23,600,000 K esik a bírák, ügyészek, a segéd személyzet, továbbá az elemi iskolai tanítók, a m. k. államvasuti alkalmazottak anyagi helyzetének javítására.

A rendes kiadások közben 107,265 koronával emelkedett az országgyűlés kiadásai az alkalmazottak illetményének rendezése.

A miniszterelnökségnél mutatkozó 25,228 K csökkenésnek az az oka, hogy néhány felesleges állás megszüntetése tervezetett.

A belügyminiszterium rendes kiadásai 4,016,295 K-val emelkednek.

A vármegyék közigazgatási, árva- és gyámhatósági kiadásai 1,121,500 K-val emelkednek. Az 1906. évi IX. t. c. alapján járó pótlékok, a díjnokok napidíjainak tervbe vett rendezése, a főszolgabírák utiátalányának emelése.

A községi és körjegyzők, valamint segédjegyzők illetményeinek szabályozása címén 100.000 K-val több van előirányozva oly célból, hogy a kisközségek terhein könnyíteni lehessen.

Az országos betegápolási alap kiadás 915,545 K emelkedést tüntetnek fel.

A m. kir. csendőrségnél mutatkozik 1.181.601 K többlet.

242,490 K többletkiadást okoz a m. kir. állami határrendőrség szervezetének megváltoz-

tatása és személyzetének 122 fővel való szaporítása.

A vallás és közoktatásügyi tárca rendes kiadásai 11,609,887 koronával emelkednek, amiből kerek számban 340,000 korona esik az 1906. évt. IX. t. c. alapján járó pótlékokra.

A felső tanintézetek szükséglete 769,217 koronával, a középiskolák szükséglete 527,736 koronával, a népnevelés szükséglete 6,905,521 koronával, a szakiskolák szükséglete 271,603 koronával emelkedik.

Az egyházak segélyezésénél mutatkozó 1.245,000 korona többletből 80,000 korona esik az egyes felekezetek segélyezésére, 35,000 korona a lelkészi jövedelemnek az 1898. XIV. t. c. alapján való kiegészítésére, míg 1,000,000 korona a magyarországi ev. ref. és ág. hitv. evang. egyháznak 100,000 korona, pedig az erdélyrészi ág. hitv. evang. egyháznak az 1898. évi XI. t. c. 9-ik §-a értelmében leendő segélyezésére vétetik fel. A fennmaradó 36,000 korona a dologi járbér költségeire irányoztatik.

Az igazságügyminiszterium rendes kiadásai 3,760,596 korona emelkedést tüntet fel. A kir. törvényszéknél s járásbírósnál 2,929,156 korona, a királyi ügyészségeknél 225,993 korona a többlet.

Végeredményben 1,678,008 koronával emelkednek a honvédelmi miniszterium rendes kiadásai.

Osszevonva az ismertetett költségvetési előirányzat eltéréseinek eredményeit az 1908. évi előirányzat mérlege következőleg alakult: 1.238.283,726 korona rendes kiadással szemben 1.279.630,132 korona rendes bevétel áll, vagyis a rendes kezelésnél 41.340,106 korona mutatkozik.

Ellenben a rendkívüli kezelésnél

158.698,623 korona átmeneti és beruházási kiadással 117.380,281 korona rendkívüli bevétel áll szemben, vagyis 41.318,341 korona hiány jelentkezik.

Együttvéve a rendes és a rendkívüli kezelést.

1.396,988,349 korona összes kiadással 1.397,010,414 korona bevétel áll szemközt vagyis végeredményben 22.065 korona fölösleg mutatkozik.

Az adóreform.

A költségvetés ismertetése után eltűnt az adóreform.

Nagy érdeklődéssel hallgatták az adóreformról mondottakat. Itt minden mondatát helyeselték s különösen azt, hogy minden adómentes vagy adóköteles jövedelmet a progresszív adó alá vet. Az adó reformot, mely 6 javaslatból áll, lapunk főhelyén ismertetjük.

A miniszterelnök végül felolvasta a költségvetés összevont ismertetését és az egész ház szinpatikus tapsaiban ajánlotta a költségvetés elfogadását.

Wekerle miniszterelnök ezután beterjesztette az összes javaslatokat, köztük a négy hónapra szóló indennitást.

Azután a bizottsági tagok tették le az esküt, majd elfogadták Wekerle indítványát a közösgyi kiadásokra vonatkozó országos bizottság megválasztása iránt. Ezután elnök az ülést bezárta.

A király állapota.

Bécs, okt. 22.

A cs. kir. távirati iroda 6 Felsége egészségi állapotáról akként értesül, hogy bár az éj nyugodtan telt el, 6 Felsége mégis keveset aludt. Láz nincs; étvágy jó, erőbeli állapot viszonylag kielégítő, a katarrus csekélyebb.

Bécs, okt. 22.

A király állapota ma kevésbé jó, mert az éjjel rosszul aludt. A király álmát sűrűn erős köhögés zavarta meg, aminek következtében ma reggel bágyadtabb és kedvetlenebb volt, mint máskor. A hurut változatlan maradt. Az erőbeli állapot a körülményeknek megfelelő.

Bécs, okt. 22.

Kerzl és Neusser, a király orvosai tegnapi látogatásuk alkalmával kielégítőnek találták. A király ezután még egy óra hosszán ébren maradt és egynegyed 9 órakor feküdt le. Az éj nagyjában nyugodtan folyt le. A királynak egész éjjel nem volt láza, de kevesebbet aludt, mint azelőtt éjjel. Az éj folyamán többször erős köhögési rohamok álltak be és a király állapotát megrosszabbították. A király ma reggel is kevéssel négy óra után kelt fel és jó étvágyal reggelizett.

Budapest, október 22.

Justh Gyula 6 felsége állapotáról a következő táviratot kapta:

Wien. Burg, okt. 22. d. e. 10 ó 50 pere. Nagym. Justh Gyula urnak a képviselőház elnökének. 6 felsége az éjjelt nyugodtan töltötte, de keveset aludt, lázmentes, étvágy jó, erőbeli állapot aránylag kielégítő, hurut csökkent. Cs. kir. kabinetiroda.

Bécs, okt. 22.

A király állapotáról ma kedvezőbb hírek jöttek Schönbrunnból. 6 felsége az éjjelt nyugodtan töltötte, láza nem volt, de kevesebbet aludt, mint az előző éjjel. A száraz köhögés minduntalan megzavarta éjjeli nyugalmát. Kevéssel 4 óra után fölkel, jó étvágyal reggelizett és író asztalához ült. Kerzl orvos 8 óra tájban látogatta meg a királyt. A király ma délben kisebb sétát fog tenni a kastély gallerijában.

Apponyi és a jogakadémia.

A nagyváradi kir. kath. jogakadémia tanári kara folyó hó 22-én dr. *Bozóky* Alajos igazgató elnöksége alatt ülést tartott, amelyen dr. *Molnár* Imre indítványozta, hogy az akadémia festesse le Apponyi arcképét és ez alkalomból üdvözölje a minisztert. Dr. *Hoványi* Gyula ez ügyben a következő határozati javaslatot terjesztette elő:

A nagyváradi kir. katolikus jogakadémia tanári kara Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak arcképét az Alma mater részére lefesteti, hogy ez a kép úgy a vezetésére bizott ifjuság, mint a későbbi jogász nemzedékek előtt látható jele legyen annak a *solidaritásnak*, melyet a tanári kar Apponyi Albert gróf *hazafias, vallásos*, tehát a társadalmi béke szerzésére egyedül alkalmas irányával szemben táplál, valamint maradandó jele ama *szeretetteljes hódolatnak*, melylyel a kar a fajmagyar művelődésnek szemefénye Apponyi Albert

grófnak személye iránt viseltetik, kinek fenkölt egyéniségében a magyar haza 6s kiapadhatlan torrása: a királyhűséggel elválaszthatatlanul egygyé forrt *nemzeti irányzat* és az örökké egy *keresztény világnézet* követésre buzdító összhangban és tündüklő szépségben olvad egybe. A kar ebből az alkalomból *hódolatteljesen üdvözli* 6 Nagyméltóságát.

A tanárok lelkes örömmel fogadták az indítványt, de két szocialista érzelmű tanár nyomban felszólt ellene. *Agoston* P. ter Apponyi hazafiságával nem ért egyet, avval szolidaritást nem vállal, 6t nem üdvözli, sem arcképét le nem festeti. *Mártonffy* Marcelnek nincs kifogása az arckép lefestése ellen, a többi kultuszminiszterek arcképei is ott vannak az akadémia dísztermében, de Apponyi irányával nem ért egyet, 6t nem üdvözli.

Ezekkel szemben a többi tanárok egyértelműleg hozzájárultak az indítványhoz s ennek következtében Apponyi arcképe nemsokára díszíteni fogja az akadémia nagy termét mintaképeül a magyar ifjuságnak, hogy példájából tanuljanak küzdeni, munkálkodni, áldozni és élni a magyar hazáért.

UJDONSÁGOK.

* **18% adóemelés.** Immár két napja, hogy készül Nagyvárad város jövő évi költségvetése. Az előkészítési munkálatokat a tanács végzi, mely zárt ülésben fogatosítja ezt a nagy munkát. A költségvetés meglepő eredményekkel fog a közönség elé tárulni. Ugyanis az eddig hangoztatott 12 százalék helyett 18 százalék emelésről van szó, melynek alapján a jövő évi költségeket fedezni lehessen. Az ily magas emelés dacára is a város csak igen szűken fog tudni gazdálkodni. Az adóemelésnél különben nagy körültekintéssel jár el a tanács, amennyiben minden tételnél a legmesszebbmenő körülményeket is figyelembe veszi. Céltalan emelésről tehát szó sem lehet. Az adóemelés nagy teherként fog a közönségre nehezülni ebben az anélkül is oly drága világban.

* **Vizsgálat egy főszolgabíró ellen.**

A tavasszal lezajlott belényesi tüntetésből kifolyólag vizsgálat lett indítva *Markovits* Károly főszolgabíró ellen. A vizsgálat igen nagy körültekintéssel ment végbe. Helyszíni tárgyalások voltak benne tartva, melyeket a főjegyző vezetett. A tárgyalások alkalmával igen sok tanut halgattak ki az ismeretes Apponyi ellenes büntetés ügyben is. A tanuk azonban mind úgy vallottak, hogy azok alapján a népgyűlésen jelenlevő főszolgabíró ellen nem lehetett semmiféle terhelő körülményt kiemelni. A panaszt *Markovits* ellen dr. *Cosma* Gábor tette, mint olyan, aki a románok megsértését látta a népgyűlés beszűntetésében és abban, hogy a tárgyalások a gyűlésen terrorizmussal hatottak oda, hogy azt ne lehessen megtartani. A főszolgabíró a népgyűlésen korrektül járt el és semmitéle törvénybe ütköző cselekményt nem követett el. A vizsgálat eddigi iratait az alispán a főügyésznek adta ki véleményezés végett. Dr. *Wallner* Odön megyei főgyész tegnap tette meg véleményes jelentését. A főügyész véleményében nem tartja jogosnak a fegyelmi vizsgálat megindítását, mert terhelő adatok nem fordultak elő a vizsgálat során. A főügyész véleményezi, hogy a további eljárást szüntessék be.

* **Bartha Miklós síremléke.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Ma délután leplezték le kegyeletes ünnepség keretében Bartha Miklós síremlékét a Kerepesi-úti temetőben. Már a kora délutáni órákban óriási számban özönlött a közönség a temetőbe, hogy résztvegyen a leleplezésen. A függetlenségi párt tagjai a pártkörben gyülekeztek és innen indultak testületileg a temetőbe. Az első kocsin *Kossuth* Ferenc ült báró *Wesselényi* Ferenc képviselővel. A temetőben ott volt már *Wekerlével* élén az egész kormány, továbbá az írók és művészek és a fővárosi társadalmi élet színe java. Az óriási számú közönség áhítatos csendben vette körül a síremléket. Az első beszédet *Holló* Lajos orsz. képviselő, a Bartha emlékbizottság elnöke mondta, vázolta Bartha Miklós életét és működését és beszéde végén az emlékbizottság nevében átadta a síremléket a fővárosi közönségének. Ezt követte a síremlék megkoszorúzása. A képviselőház koszorúját *Barabás* Béla, a függetlenségi párt koszorúját báró *Wesselényi* Ferenc képviselő helyezte el a síron. *Lovász* Márton Zenta város nevében, *Irsay* József a kolozsvári Ellenzék napilap nevében, melynek Bartha Miklós alapítója volt, az egyetemi ifjuság nevében *Ember* Sándor, az egyetemi ifjusági kör titkára, a székesfőváros nevében *Vasziievics* János alpolgármester, a Magyarország szerkesztősége nevében *Lovászi* Márton és végül az ifjuság *Kossuth*-szövetsége nevében dr. *Gyökössi* Endre koszorúzták meg a síremléket. Ezzel a kegyeletes ünnepély véget ért.

* **Vizsgálat a biharpüspöki-i jegyző ellen.**

Bizonyára emlékeztetés van a közönségnek a biharpüspöki-i jegyző ellen tett a panasz, hogy 6 halálba kergette a község gazdáját. A jegyző ellen meg lett indítva a vizsgálat. Annak idején jeleztük, hogy *Herczegh* Ferenc rehabilitálva van, amennyiben a vizsgálat során az ellene felhozott vádak hamisaknak bizonyultak. Az ügy azonban akkor még nem nyert teljes befejezést, mert a vizsgálat csupán *Herczegh* kihallgatására szorítkozott és egyoldalú volt. A főügyész a hozzá áttett iratokat vissza is terjesztette az alispánhoz, hogy a megfelelő tanukat is hallgassák ki, mert csak így tud szabályszerű véleményt mondani. Az iratokat ezután a központi főszolgabírónak adták ki az illetékes tanu fogatosítása végett. A főszolgabíró szerdán tartotta meg a tanu kihallgatásokat, amikor is a kihallgatott egyének előtt felolvasta a jegyző ellen tett panaszokat és kérdést intézett hozzájuk annak továbbra is leendő fenntartására és azok miben állására vonatkozólag. A tanuk mind terhelőleg vallottak. Az iratok most ismét a főügyészhez kerültek vissza, ki legközelebb teszi meg véleményes jelentését az alispánhoz. Jelenleg Biharpüspökiben a helyettesítést *Gaal* Ferenc hosszupályi jegyző teljesíti, aki hetenként kétszer szokta meglátogatni a hivatalt. A közigazgatási és adóügyi dolgokat a segédjegyző *Likay* László teljesíti és így az ügyek elintézésében nincs fennakadás.

* **A József-laktanya kibővítése.**

A nagyváradi József főherceg honvéd gyalogsági laktanya kibővítése végett a laktanya mögött elterülő földeknek az állam tulajdonába leendő átadását céljából tegnap leiratot intézett a honvédelmi miniszter Nagyváradhoz. E szerint a miniszter Nagyváradnak azon föltételét, hogy a terület négyzetmétereit 2 koronáért fogja

adni a város, tudomásul veszi úgy, hogy a kasszárnya kibővítése által 500 gyalogossal több lértelen el és hogy az adásvétel lebonyolítására a város néhány évig várni fog.

*** Szacsvey Imre emléke.** Holnapután lesz 58 éve, hogy vértanuhalált halt Szacsvey Imre Nagyvárad város első népképviselője. E napot mindég kegyelettel szokta megülni a vértanu nevével nevezett Szacsvey Imre asztaltársaság, október 24-én a kivégzés napján a vértanúért gyászisteni tisztelet tartatik a Szent László templomban, melyen résztvesznek az asztaltársaság tagjai az e nap emlékére felruházott kilenc iskolás gyermekkel. E gyászisteni tisztelet most is e hó 24-én csütörtökön d. e. 9 órakor lesz a Szent László templomban, melynek végeztével a felruházott gyermekek meg fogják koszoruzni a vértanu szobrát. Mint jeleztük is, az asztaltársaság szép, impozáns bronz koszorut szándékozott e napra elhelyezni a szobron, melyet Margó Ede szobrászművész mintázott és Haraszti ércöntő Budapesten öntött ki is, ma táviratilag tudatta Zboray Gyula társelnököt annak elkészítéséről és a vasútra való feladásáról. Tehát ha a koszorut ma még kellő időben megkaphatják Szacsveyastáink, úgy azt a szobor talapzatán el is helyeztetik. Es ezáltal igazán méltóképpen le is fogják róni kegyeletük adóját a vértanu emlékének, melynek megnyilvánulásához — hisszük, hogy városunk igen sok hazafias polgára és honleánya fog csatlakozni.

*** Égő erdő.** Magyarcsékről tudósítónk ismét tüzesetet jelent. Ugyanis tegnap délután 3 órakor a Kálmán-féle erdőt ismeretlen tettesek felgyújtották. A tűz oly rohamosan terjedt, hogy este 7 órakor igen nagy területen égett az erdő és még mindig nem lehetett lokalizálni. A tűz oltására a magyarcsékei önkéntes tűzoltók vonultak ki, akik az éj folyamán a továbbterjedést megakadályozták. Csodálatos, hogy a hatóság még mindig nem foganatosított a gyújtogatók keze kerítése iránt intézkedéseket.

*** Új áruházi szabás a Máv. vonalain.** A magyar királyi államvasutak vonalain 1900. évi szeptember hó 1-től érvényes helyi áruházi szabás (II. rész.) valamint a kilométermutató, továbbá a helyi áruházi szabáshoz 1907. évi január hó 1-én kiadott függelék hatályon kívül helyeztetvén, helyébe új dijszabás, kilométermutató és függelék lép életbe f. évi. dec. 1-én. Az új dijszabás és a kilométer mutató példányonként 5—5 koronáért, az új függelék példányonként 60 fillérért dijszabás az elárúsító irodákban (Budapest, VI. Csengery-utca 33. szám) és üzletvezetőségünkönél f. é. november hó vége felé lesz megszereshető.

*** Teljesen új műsor az Urániában.** Az Uránia mozgófénykép-színház igazgatósága fáradszhatlanul buzgólkodik azon, hogy a közönség eddigi érdeklődését a jövőben is teljes mértékben ébrentartsa a ma már kétsékvül közkedvelt »Uránia« színházra. E célból folyton új és új képeket rendel, hogy minden héten kétszer, szerdán és szombaton teljesen új műsort adhasson a közönségnek. A mai, legújabb műsor a következő: 1. Modern festők. (Bohózat.) 2. Dressirozott kutyák. (Sportkép.) 3. A helyettes. (Bohózat.) 4. Rossz uton. (Életkép.) 5. Egy hentesmester borzasztó álma. (Bohózat.) 6. Az elváltozott vőlegény. 7. Üvegipar. 8. A házmaster pokróca. 9. A Niagara-zuható. 10. küzdelem a létért. (Dráma.) — Kedvezményes bérletjegyek a pénztárnál bármikor kaphatók. Szombaton délután 3-tól 6-ig délhelyáru gyermekelőadások.

*** Halálos verekedés.** E hó 17-én Bihar-diószegen Juhász Gábor Péter Sándort úgy megverte egy bottal, hogy ez tegnap sérüléseibe belehalt. Juhászt a csendőrség letartóztatta s az ügyészséghez fogja beki-érni. A hulla felboncolását ma fogják foganatosítani.

*** Az áruházi alap gyűjtőiveit kéri.** Ezennel felkéretnek mindazok, akik a városi áruházi alap Felsője boldog emlékü Erzsébet királynő és ő Felsője I. Ferenc József királyunk nevére elnevezendő 2 ágyalapítvány létesítése céljából kibocsátott gyűjtőiv birtokában vannak, miszerint a gyűjtőivet — nehogy a gyűjtésben tennakadás álljon elő — özv. Des Echerolles Kruspé. Sándorné címéren (Nagyvárad, Kapucinus-utca 20. szám.) sürgősen visszaküldeni sziveskedjenek

*** Pincérek közgyűlése.** Rendkívüli közgyűlést tart ma éjjel a nagyvárad pincéregylet, amely a módosított alapszabályok folytán újalakul, megnyitja az egyleti ingyenes munkaközvetítő hivatalt. A közgyűlésre az elnökség a következő meghívót adta ki:

Meghívó. Van szerencsénk tagtársainkat a Nagyvárad pincéregylet rendkívüli közgyűlésére, melyet folyó évi október hó 23-án (szerda) éjjel 2 órakor a Bazar éttermében tartunk meg, tisztelettel meghívni. Napirend: 1. A módosított alapszabályok meghirdetése. 2. Választmány kiegészítése, napibiztosok, felügyelőbizottság megválasztása. Nagyvárad, 1907. okt. hó 16. *Kriszta* Sándor elnök, *Pásztor* Ede, titkár.

*** Öngyilkos kovács.** Kovács K. Lajos vámosdi kovács-mester tegnapelőtt délután az alkoholiból oly tetemes mennyiséget fogyasztott el, hogy józan gondolkodását elveszítette. Ebben az állapotban felakasztotta magát, amit azonban hozzátartozói észrevettek és a kötelel elvágták, őt pedig ápolás alá vették. Megmenteni azonban nem lehetett és este 8 órakor az élesztési kísérletek közben meghalt.

*** Tánciskola-megnyitás.** Kovács Tivadar balettmester, a m. kir. nagyvárad honvédhadapród-iskola és Orsolya-zárda táncánára f. évi november hó 3-án nyitja meg táncintézetét a Zöldfa szálloda tánctermében. Az oktatás felöleli az egész koreografiai táncművészetet, testesztétikát és a szalon-tornát. Külön gyermek-, diák- és boston-kurzusok. Az esti tanfolyam kezdő és haladó tanfolyama.

Védnökségek alatt álló magánsoportok és magánórák külön társaságoknak különböző napokon és órákon fognak megtartatni. Ertekezhetni lakásán: Nyárta-utca 12. (Teleky-utca felé) *Számtalan újabb művészeti tánc képei az ideai szízeson programját.*

KUGLER HENRIK (Gerbeaud) udvari cukrász összes gyártmányainak fő elárúsítása *Petrovics* Mihály fűszer és csemege kereskedésében Nagyvárad, Fő utca (Huzellával szemben) van.

TÁVIRATOK.

A trónörökös Magyarországon.

Budapest, okt. 22. Kaposvárról jelentik: Festetich Tasziló gróf meghívta Ferenc Ferdinánd trónörökösöt az őszi nagy vadászatokra birtokára. A trónörökös megígérte, hogy ha ő Felsője állapota jobbra fordul, elfogadja a meghívást. Festetich a legközelebbi napokban Bécsbe utazik, hogy a trónörökösöt a vadászati részleteiről informálja.

Kilépések a függetlenségi pártból.

Budapest, okt. 22. Szász József, a komáromi kerület függetlenségi képviselője ma küldte el Kossuth Ferenc pártelnöknek a pártkörből való kilépését bejelentő levelét. A képviselőházban ma megjelent Hermann Ottó és melegen üdvözölte Szász Józsefet kilépése alkalomából.

Csaknem bizonyosnak tartják, hogy Wesselényi Ferenc báró a legközelebb szintén kilép a függetlenségi pártból. Egyelőre megvárja a bank dolgában készülő deklaráció közzétételét, melytől magatartását függővé tette.

Apponyi és Björnson.

Budapest, okt. 22. Egy fővárosi lap tudósító ma megkérdezte Apponyi Albert gróf kultuszminisztert, hogy mik a megjegyzései Björnson legújabb támadására. Apponyi kijelentette, hogy ma még részletesen nem nyilatkozik, de e legújabb támadását az egyoldaluan félrevezetett norvég írónak szó nélkül hagyni nem fogja.

Merényletterv a cár ellen.

Budapest, okt. 22. Pétervárról jelentik: Carszkoje-Szelótól néhány kilométernyire, annak a külön vágánynak a mentén, melyet a cári család tagjai használnak, Kriszti, volt moszkvai főkoronmányzó vadászakutya egy vadászpavillon közelében, ahova a cár gyakran szokott kirándulásokat tenni, szalmával, földdel, agyaggal és lécekkal fedett helyre vezették. Különböző ásáshoz szükséges szerzőszámok heverték a földön és két férfi a közelben egy aknáknak az ásásával foglalatalkodott. Egy akna terve volt náluk, valamint bűntársaiknak a sürgönyei, melyekben a munkálatok haladásáról tudakozódtak. A két férfit letartóztatták és átadták a csendőrségnek. Nyilvánvalóan tartják, hogy ezzel veszedelmes merénylettervet akadályoztak meg.

Fegyelmi vizsgálat Pikler ellen.

Budapest, október 22. A Pester Lloyd maga is fontartással ma azt a hirt közölte, hogy Apponyi Albert gróf kultuszminiszter fegyelmi vizsgálatot szándékozik elrendelni Pikler Gyula, a hirhedt egyetemi tanár ellen. Ez a hír, mint illetékes helyen meggyőződünk, teljesen alaptalan.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora

Szerda: Parasztszület. Hangverseny, (az olasz operatársulat bucsufellépte.)
Csütörtök: A nászinduló.
Péntek: A nászinduló.
Szombat: A suhanc.
Vasárnap: Rómeo és Julia.

Rigolettó.

— A harmadik olasz operasze. —

A derék olasz vendégek előre megmondták, hogy a Rigolettó a kedvenc darabjuk s azt tudják legszibben előadni. Aki erről tudott, az fokozott kíváncsisággal és fokozott igényekkel ment a színházba. De bármily nagyok voltak is igényeink, még sokkal jobbat kaptunk, mint vártunk. Mindjárt az első felvonásban,

mely pedig csak exposéknak tekinthető, észrevehettük, hogy a művészek igazán ellemükben vannak s az egy napi pihenés hangjukra is üditően hatott. A második felvonás után már nem volt senki a színházban, akinek véleménye ne ebben a két szóban nyilvánult volna meg: »remek volt.«

Hogy ismét sorba méltassuk a derék művészeket, teljes elismeréssel kell hódolnunk *Fressi Mária* kisasszonynak, ki most teljesen egyéniségének, hangjának, énektudásának megfelelő szerephez jutott. Kristálytisza hangja, fényes koloratúrája teljesen érvényre jutott, jelenetei után mindig felzúgott a tapsvihar. Gyönyörűek voltak a herceggel és Rigolettoval énekelt kettősei. *Parisotto* k. a. ma csak kis szerephez jutott, de így is nagy tetszést aratott meleg, színes hangjával és tetszetős játékával.

Az opera címszerepét *Pastorelli Vincenzo* baritonista adta. Az udvari bolond egyike a legparádésabb bariton szerepeknek, mert hatalmas, nagy terjedelmű hangot, perfekt énektudást, nagy kitartást s a mellett elsőrendű színjátszóképeséget igényel. Ha azt írjuk *Pastorelli* urról, hogy a szerep követelményeinek minden tekintetben megfelelt, ezzel a legnagyobb dicséretet mondtuk rá, amit igazán meg is érdemelt. Ennek kifogástalan volt, játékában sok drámai erő jutott kifejezésre. Ha magyarul énekelt volna, minden esetre nagyobb lett volna a hatás, de így is, miután a közönség, ha egyébből lesz, a lapunk tegnapi számában közölt rövid kivonatból ismerte a darab cselekményét, kellesen élvezhette *Pastorelli* jellemző játékát.

Rossi Amadeo a herceg szerepében szintén a lehető legjobbat nyújtotta s szép mezza voce-ja főleg az együttesekben pompásan érvényesült.

A legmagasabb hangoknál ugyan kissé erős »nasalt« használ, de legalább így végig győzte hanggal a nagyon magas fekvésű szerepet s a legvégén csengő hangon vágta ki a magas »h«-t. *Sparafucile* szerepét *Natili* basszista, ez a rendkívül intelligens és szép hangú énekes adta, széles és biztos mély hangjai igen tetszetek, játéka is jó volt.

A mieink közül *Szende Ferenc* szép és erőteljes basszbaritonja látványos tekintetében sem messze állott az olasz kollégák gyakorlott organumentumától; tőle még sokat várunk, meglepően jó volt az ének és a zenekar, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy újonnan betanult és hirtelen elővett operáról van szó. A zenekar szintén pontos és biztos volt, az oboa egy bántó gixerét nem akarjuk hibául felróni. *Rück* Károly számára nem elég a dicséret, bámulattal kell neki adóznunk látva az eredményt, amit hiányos eszközökkel, de emberfeletti munkával elér. Az összjáték kifogástalan volt s a diszletek izlésesek és szépek. A rendezés *Natili* basszista érdeme.

Holnap Rigolettó kerül ismét színre. Ha van még zenekedvelő ember Váradon, aki nem hallotta az olaszokat s aki egy igazán kitűnő operaelőadást akar végig élvezni, használja fel az utolsó alkalmat, nem fogja megbánni a művészet oltárára tett áldozatát.

Dr. K. J.

Az olaszok bucsufellépte. Ma este lépnek fel utoljára a Szigligeti színházban az olasz operaénekesek. Az eredeti tervezet megváltoztatásával a Parasztbecsület helyett a Ri-

golettót fogják megismételni. — A staggione ebben az operában mutatja ki minden tudását és képességét. Más városokban aratott nagy diadala szolgált tanúságot arra, hogy a Rigolettóban a közönség művészi aspirációit teljes mértékben kifogják elégíteni. Ezzel a fellépéssel bucsút is vesz a társulat Nagyváradtól.

A nászinduló. Holnap este jelentős premijerje lesz a színháznak. A legújabb francia drámairodalom egyik nagysikerű terméke: *Henri Bataille* »Nászindulója« kerül színre. Aki ezt a nagy talentummal, igazi drámai rátermettséggel megírt darabot ismeri, épp oly sikert jósoltak ennek a premijernek nálunk is, mint amelyet a Nemzeti Színház deszkáin aratott. Finomabb megfigyelést, az életnek találhatóbb visszatükrözését a modern darabok közül is igen kevés alkotásban lehet feltalálni. Hatása is nagyszabásúnak ígérkezik. Drámai ereje felvonásonként nő és fokozódik. Az érdeklődést ép oly mértékben leköti, mint amennyire a gondolkodásnak, a művészi értékelésnek is bőséges anyagot nyújt. A főszerepeket *Angyal Ilka*, *E. Kovács Mariska*, *Tóth Elek* és *Beregi Sándor* adják.

NYILTTÉR.

Új gyógyszertár a Szacsvey-utcában!

Van szerencsém a n. é.
közönség becses tudomá-
sára hozni, hogy a »ll.
Rákóczi Ferenchez« címzett

gyógyszertáramat

folyó hó 22-én

megnyitottam.

Szives pártfogást kérve maradok
teljes tisztelettel

GSANDA ENDRE, gyógyszerész.

Oktatás.

Szülők figyelmébe!

A nagyváradai Középiskolai Internátusban gimnáziumi, reál, kereskedelmi és polgári iskolai tanulók mint bejáró növendékek középiskolai tanárok vezetése mellett az összes tantárgyakból lelkiismeretesen előkészítetnek.

Tisza Kálmán-tér.

Tisztelettel

Dénes Pál

internátusi igazgató.

Egész délután elfoglaltság.

REGÉNYCSARNOK.

A rejtélyes kerékpár.

— Regény. —

Írta: **Daniel András.**

(Franciából.)

50

— De Cardailles ur, a köztársasági ügyész — írta Guérolt, egy nyílt kifejezésekkel fogalmazott levélben — sohasem fog beleegyezni, hogy megindítsuk az eljárást egy személy ellen, akinek ereiben, az ő hite szerint, olyan vér folyik, ami szent előtte. Nem mondom, hogy eddig semmi sem bizonyítja azon személy bűnöségét. Kötelességem azonban önt figyelmeztetni, főügyész ur, hogy egy ilyen komoly, megdöbbentő esetben, a vizsgálat tere nem egészen szabad.

Érthető tehát, hogy ilyen körülmények között nem volt tulzolt azon óvatosság, mely ilyenemű mondatokat használt: »Tudassam a lovaggal? . . . Okakodjék a levogtól és a sajtótól.« Mert a legkisebb indiskréció, ami tudatja esetleges vád alá helyezését, hatalmas polemikára adhatott volna okot. A minisztert álnok mesterkedésekkel vádolnák, ha a vád alá helyezését nem igazolná azonnal egy csomó elegendő bizonyíték. Es minő vád! . . . Es ki ellen! . . . Egy minden becséssel felruházott asszony ellen, akit egy regényes legenda még a legvadabb demokraták előtt is fenséges varázsszal környez.

Azért, mikor a Szajna Oisi kerület főügyésze kezei között tartotta az okmányt, melyet d'Ambarés kisasszony íromappájában, leánykori emlékei között találtak meg, midőn átértette annak fontosságát, a főügyész első teendője volt, rögtön audienciát kérni a minisztertől.

— Ez az ön dolga. Varouze — mondá a miniszter államtitkárjának. — Ön megígérte nekem, hogy megszabadít ettől az átkozott malboisa ügytől. Beszélni akarnak velem e tárgyban. En a kezemet mosom. Telefonáljon a főügyésznek, hogy önt keresse fel, még pedig a leggyorsabban.

— Ön tehát felhatalmazását adja, kedves miniszterem, hogy szigorúan járjunk el egy asszony ellen, akit látszólagosan minden óv?

— A bűnöst, bárki legyen is, az igazságszolgáltatás előtt semminek sem szabad megóvnia — jelentette ki ünnepélyesen Bardal, az igazságügyminiszter.

Varouze kissé elmosolyodott, de azért gondolt maradt. Valami zavarta őt ebben a dolgban, amit a főnöke »átkozott Malboise« esetnek nevezett.

Es ez nem volt sem lelkifurdalás, sem nyughatatlanlás sőtét taktikájának eredményét illetőleg. Miért bántódott volna egy kis machináció miatt, ami megkönnyítette az elkerülhetlent? A fiatal Malboise márkinét vád alá kellett helyezni. Ez fatális volt. A lása, személyisége megmegtették eddig Malboisenét illetőleg a gyanu elől, ami mindjárt a kezdetben megfogamzott a vizsgálóbíró agyában. Mit tett hát ő Varouze egyebet, mint elősegítette a véletlent, ami világosságot derít az ügyben?

Ha a szép Régine bűnös, be lesz előtte bizonyítva a bűnössége: és ez csak haszon az igazságszolgáltatásra. Ha ártatlan, fog módot találni, miként titkátza magát és a gyanu, mely bepizkolással fenyegette őt, örökre eloszlik: ez meg tiszta haszon lenne az ő számára. De bármint történjék is, a kormány hálás lesz az iránt, aki ügyesen kiemeli az elakadt szekér kerekét a sárból, mert nem az-e a fő, hogy a közvélemény figyelmét eltérítjük? De ha e nő bűnös . . . Malboise Reginének pedig annak kellett lennie.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős
Dr. VUCSKICS GYULA.

A „Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara”
uj székházában
Teleky-utca 11. szám
három szuterén raktárhelyiség kiadó.

Erdő-eladás.

A nagyvárad i. sz. ft. Káptalan tulajdonát képező s a f. év őszén tarolás alá kerülő következő erdővágások összes földfeletti fatömege eladó, u. m.:

1. Abriházi vágás 11 kat. hold,
2. Nagyméhesi vágás 36 kat. hold
3. Hegyközujlaki vágás 16 kat. hold
4. az urszádi vágás 11 kat. hold

kiterjedéssel.

Az eladás zárt írásbeli ajánlatok útján történik, melyekhez a megajánlandó vételárnak legalább tíz százaléka készpénzben bántépénzül csatolandó s az ajánlatok legkésőbb folyó hó 28-án d. e. 9 óráig alulírottához benyújtandók. A részletes eladási feltételek az eladó főtitkár hivatalában megtekinthetők, vagy kívánatra megküldetnek.

Kelt Nagyváradon, 1907. október 8-án.

Papp Imre s. k.
urad. főtitkár.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Kitüntetve I. díj és oklevéllel.

Szikszy József

műhangszerész

hegedűkészítő specialista.

NAGYVÁRAD,

Nagy-Sándor-utca 1. szám.

Mindennemű hangszerek készítenek és javítanak jutányosan, művésziessen.

Kitűnő német és olasz húrok.

Réz és fa fuvó hangszerek,

Gramophon és harmonium javítás.

Ajánlom hangszereimet az összes tanintézetek gyűjteményébe.

Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara.

553—1907. szám.

Értesítés.

A temesvári 7. hadtest hadbiztossága a nagyvárad, debreceni katonai csapatkórház kifűzés-szerű élelmezésének biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő: 1907. november hó 6. a temesvári 7. hadtest hadbiztosságánál.

A pályázatra vonatkozó közelebbi és részletes feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 1 óráig megtudhatók. Nagyvárad, 1907. október hó 30.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Muzella Gyula,
titk. keresk. tan. elnök.

Dr Sarkadi Lajos,
titkár.

Hirdetmény.

A nagyvárad Hitelbank Részvénytársaság 1007. szeptember hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkéjét 1168 darab uj 150 kor. n. é. részvény kibocsátása által 225000 koronára

400.200, azaz Négyszázezerkét-száz koronára

emeli fel.

Ezen uj 1168 darab részvény kibocsátása a következő feltételek mellett történik: u. m.

1. A régi részvényesek elővételi joggal bírnak minden négy régi részvény után három uj részvényre.

2. Az uj kibocsátású részvények 150 kor. névértékben bocsátatnak ki.

3. Részvényenkint 2 kor. 64 fillér fizetendő bélyeg és kiállítás díj címén.

4. Az igazgatóság jogában áll a régi részvényesek által át nem vett részvényeket szabadkézből 150 kor. kibocsátási árban elhelyezni.

5. Az elővételi jog gyakorlásának, valamint a szabadkézből eladásra kerülő részvények előegyzésének határideje 1907. október hó 20.

Ezen határidőben a régi és uj részvényesek tartoznak:

részvény jegyzése alkalmával darabonként és kikiatási díj fejében 52 kor. 64 fillért.

1907. november hó 20-ig 50 kor. — fillért.

1907. december hó 15-ig 50 kor. — fillért.

az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1907 december hó 31-ig 5 százalék térittetik meg.

Az uj részvényesek 1908. január hó 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak.

Az uj részvény kibocsátási művelet befejeztével az alaptőkét képviselő részvények összetétel után darabszámban és névértékben akkép változtatnak meg, hogy minden két drb.

150—150 kor.-ról szóló részvény egy drb. 300 kor. névértékű uj részvennyel cseréltetik ki.

ugy hogy azután a 400200 kor. alaptőkét 1334 drb. egyenként 300 koronával teljesen befizetett s névre szóló részvény képviseli.

A vérsedelmes befizetőkre az alapszabályok 2 ik §-a nyer alkalmazást.

Nagyvárad, 1907. szeptember 23-án.

Nagyvárad Hitelbank Részvénytársaság
igazgatósága. 255

A „Tiszántul“-ra

előfizetést küldeni

minden nap lehet

aki már ma előfizet, az november hó 1-ig a lapot

ingyen kapja.

A Biharmegyei Takarékpénztár

zálogháza

e hó folyamán

árverést tart.

Kéretnek a felek a zálogjegyek rendezésére.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő, uri szoba és szalon berendezések, mindennemű modern styl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban. 210

Pontos kiszolgálás.

Olosó árak

Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vártér 1.

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban.

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

**BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR- ÉS TERMÉNY-
HITELBANK.**
Részvénykicszerelési felhívás.

A f. é. május hó 16-ik napján tartott közgyűlésünkön elfogadott és a nagyváradi kir. törvényszéknél bejegyzett alapszabályváltoztatásnak megfelelően, intézetünknek minden 140 frttól szóló részvénye, a tartaléktőkéből vett ráfizetéssel 300 koronára feleült új részvényre lesz kicserélendő. Ennélfogva kérjük a t. részvényeseket, hogy a birtokukban levő részvényeket, az összes még le nem járt szelvényekkel együtt f. évi október 15-ik napjáig hozzánk postán bérmentve beküldeni, vagy intézetünk pénztáránál rövid uton beadni sziveskedjenek. A beküldött vagy beérkezett részvényekről elismervényt adunk vagy küldünk, melynek visszaadása ellenében a megfelelő új és a kellő szelvényekkel ellátott részvényeket f. évi december 15-ét követőleg ki fogjuk szolgáltatni. Ha a részvényes az új részvényeket más névre óhajtja kiállítani, mint amelyre régi részvénye szólott, akkor kérjük e kívánságát velünk a részvények beküldésénél darabonként 3 korona 88 fillér átírási költség beszolgáltatása mellett tudatni, mert különben az új részvényt ugyanarra a névre fogjuk kiállítani, mint amely a régi részvényen volt látható.*

Azon részvényeseket, kik a fent hivatott közgyűlésen részvénytőkénk telemelése céljából kibocsátani rendelt új részvényekből jegyeztek, tisztelettel kérjük, hogy szintén f. évi október 15-éig méltóztassanak minket értesíteni, hogy e részvényeket egyenkint mely névre kívánják kiállítani. Ha e határidőig ily értesítést nem kapunk, e részvények a kellő befizetéseket teljesített részvényjegyzők nevére fognak szólni.

BIHARMEGYEI KERESKEDELMI, IPAR-
ÉS TERMÉNY-HITELBANK.

* Alapszabály 6. §. A részvények oszthatlanok s így a részvény csak egyének, bejegyzett cégek, részvénytársaságok, egyesületnek, vagy más jogi személynek, esetleg erkölcsi testületnek nevére szólhat. 253

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szodavizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb iparicélokra mesterségesen előállított, **össze nem tévesztendő** kevésbé kiadós szénsavval

Megbízható, szigorúan lelkismeretes kiszolgálás!

buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek

1/1 és 1/2 literes flüvegekben.

Szív-, vese- és hólyagbántalmaknál utól nem ért gyógyhatás.

Elsőrendű asztali víz!

Felvilágosítással készségesen szolgál. 248. 1—200.

Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn.

Sürgönyeim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban t. telefon 18. sz.

11983—1907. szám.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Nagyvárad—Olaszi pályaudvarán tervezett nagyobb mérvű kibővítés és ezzel kapcsolatosan létesítendő utfelügyelő a folyó évi április hó 21-én tartott közigazgatási bejárás megállapításainak pótlása és részbeni módosítása végett közigazgatási pótbejárására a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1907. évi október hó 5-ik napján 80200—III. 1907. szám alatt kelt leiratával elrendelgetvén, annak megkezdésére 1907. évi október hó 21-ik napjának d. e. 9 órája

összejövetel helyéül pedig a nagyváradi vasuti állomás felvételi épülete állapított meg.

Miről a város közönségét azon felhívás mellett értesitem, miszerint a m. kir. államvasut által tervezett létesítmények kivitele ellen netaláni észrevételeiket a fenti határidőben foganatosítandó közigazgatási bajrás alkalmával annak vezetésével megbízott dr. Finácz Béla miniszteri titkár előtt szóbelileg megtehetik, vagy írásban előterjeszthetik.

Nagyvárad város tanácsának 1907. évi október hó 18-án tartott üléséből.

Rimler Károly
polgármester.

NAGY OCCASIO.

A tulhalmozott raktár miatt az összes
árucikkekéből a mai naptól kezdve

november 15-ig

10% árengedmény az előirt és szigoruan szabott árakból

ifj. KOHN SÁMUEL áruházában Nagyvárad.

Alapított 1858.

Alapított 1858.